

Други одговор др Вељку Ђурићу Мишини

Моја полемика са др Вељком Ђурићем Мишином само потврђује да код Срба изван Црне Горе, без обзира одакле су пореклом и где тренутно живе, постоји велика забринутост за будућност Цркве у Црној Гори. Она, још више, постоји код Срба у Црној Гори, јер се њих најдиректније тиче. Такву забринутост разумем, схватам и оправдавам. Наш Српски народ је, заиста, жртва огромне светске неправде и преваре на крају XX и почетку XXI века и њој се, по свему судећи, не назире крај. Из тог разлога, посве ми је разумљиво да се, по оној народној, и од гуштера боји онај кога су змије уједале. Међутим, страх, паника и површно расуђивање не представљају одраз српског православног карактера и зато не могу да разумем овакву и оволику панику, праћену "пророковањем зла" и инсинуацијама на рачун црквене јерархије, коју демонстрира др Вељко Ђурић Мишина.

У намери да кроз цивилизовану полемичку, са уважавањем саговорника и у одређеној мери неистомишљеника, колико толико допринесемо јавном разјашњењу одређених питања, одговарам на његов, иначе подужи, текст са надом да ми овом приликом неће бројати речи и редове као у претходном одговору (уосталом, ваљда је разумљиво да је одговор увек дужи од питања, констатације, нетачног податка или тенденциозног закључка).

За разлику од текста "[Планови и интереси наших архијереја у Црној Гори](#)" на који сам реаговао, у Ђурићевој реакцији "

[Завођење за Голеш планину](#)"

се више налазе историјска и црквено-правна него актуелистичка и политичка питања. Из тог разлога, одговор је много лакши.

Три грешке на две стране текста: Прихватам накнадно Ђурићево појашњење да је "ненамерно прескочио да помене Митрополита Црногорско-Приморског Јоаникија (Липовца)". Његово појашњење указује да је текст писао на брзину што, признаћемо, није својствено професионалном историчару, доктору наука и аутору неколико изузетно значајних књига из историје Српске Цркве у XX веку. Прихватам и објашњење у вези погрешне Ђурићеве констатације да је, наводно, Митрополит Висарион (Љубиша) хиротонисан у Петрограду, а не у Цетињу где је стварно хиротонисан.

Ипак, хватање у грешкама фактографске природе представља велики проблем за историчара (у грешци везаној за Митрополита Јоаникија су га "ухватили" читаоци и коментатори на сајту *Нове српске политичке мисли*, а ја у вези са хиротонијом Митрополита Висариона). Видео сам још једну грешку фактографске природе, али нисам хтео да је помињем у првом одговору сматрајући да би било превише. Искрено, надао сам се да ће Ђурић и ту грешку исправити у свом одговору. С обзиром да то није учинио, то сам овом приликом дужан да учиним.

Ако је Ђурић приликом набрајања архијерејских хиротонија "ненамерно прескочио" да помене Митрополита Јоаникија и тачно место хиротоније Митрополита Висариона (посебно на хиротонији Митрополита Висариона падају Ђурићеве тезе о "континуитету" архијерејских хиротонија црногорских митрополита у Русији), онда не могу, а да не закључим да је, у побројавању архијерејских хиротонија, прескочио да помене и хиротонију Епископа Будимљанског Николаја (Јокановића) на Петровдан 1938. године на Цетињу. Ово тим пре ако се зна да је Владика Николај (Јокановић) убројан међу жртве усташког геноцида у НДХ о чему је Ђурић својевремено писао у свом изузетно значајном делу *"Усташе и Православље"*. Дакле, методом бројања грешака, а не речи, евидентирам три фактографске грешке на две странице Ђурићевог текста. То је много и за просечног публицисту, а не за професионалног историчара и аутора више значајних књига.

Наравно, ово не наводим да бих умањивао значај досадашњег Ђурићевог научног дела. Познајући Ђурића, знам да своје књиге не пише брзо, али са текстовима (и овим, а и неким претходним) очевидно има проблем. Није на мени да одговорим зашто је променио брзину и метод? Засигурно, неки разлог постоји, али он не може бити научне природе.

Грешка о Карловачкој Митрополији: Ђурић је омашио и у оцени да су карловачки митрополити били "канонски наследници пећких патријараха у правима хиротоније нових архијереја за друге српске црквене заједнице". Да не идем даље, али довољно је да питам Ђурића следеће: зашто су први архијереји у Кнежевини Србији Мелентије (Павловић) и Никифор (Максимовић) 1831. године хиротонисани у Цариграду, а не у Сремским Карловцима, који су, познато је, много ближи Београду? И зашто су сви потоњи архијереји у Књажевини и Краљевини Србији хиротонисани у Београду без обзира што је постојала Карловачка Митрополија? Да је Ђурић схватио да су у тим нередовним околностима "друге српске црквене заједнице", као и "српска црквена заједница у Србији" (звала се "Православна Црква у Кнежевини/Краљевини Србији) биле притиснуте са сваке стране, те да је питање архијерејских хиротонија у тадашњој Србији и Црној Гори сагледао из тог угла, онда не би ни дошао до закључка који је саопштио. Дакле, архијерејске хиротоније су у том времену вршене тамо где је могло и где су

политичке прилике дозвољавале (Карловци, Цариград, Петроград, Београд, Цетиње), а не због тога што је неко баш тако хтео.

Не бих се сложио, с обзиром да знамо сложеност друштвених (не)прилика и борбу Срба за ослобођење и уједињење у XIX веку, са Ђурићевом оценом да је у црквеном погледу кључно питање "дисконтинуитета хиротонија црногорских епископа" (узгред, Ђурић је свој текст утемељио на "континуитету" хиротонија црногорских епископа код Руса и на томе доказивао своје тезе, а ја, на случају Митрополита Висариона, и то у средини тог низа, указао на дисконтинуитет). Из тога је јасно само следеће: **Црногорска Митрополија је по свом карактеру била српска** (иако придев "српска" ни тада није стајао у њеном званичном називу); **црногорски митрополити су били национални Срби**

и

није била аутокефална

. Отуда не могу да схватим у чему је за Ђурића спорно "Џомићево враћање на почетак, од времена Светога Саве" и указивање на чињеницу да су црногорски митрополити хиротонисани изван Пећке Патријаршије само када је она турским насиљем два пута била укинута. У историји је потпуно природно и потребно враћање на почетак, а не да, као данашњи мондијалистички и јучерашњи идеолошки историчари, причу истржемо из општег историјског контекста и полемишемо "са краја тањег".

У погледу Ђурићевих размишљања о канонској утемељености "уласка" Руске Цркве на територију јурисдикције Цариградске Патријаршије на случајевима хиротонија црногорских архијереја, довољно је констатовати да Руска Црква и Васељенска Патријаршија никада из тих разлога нису прекидале литургијско општење. Црква у таквим ситуацијама од како постоји поступа по начелу канонске икономије.

Апсолутно је нетачна Ђурићева констатација да је "први канонски Митрополит Црногорско-Приморски био Гаврило Дожих". Зар су његови претходници били неканонски? Такву тврдњу још нико до сада није изговорио или написао.

Црква и господари - Никола и Мило: Ђурић добрано греши када упоређује Цркву у Црној Гори за време владавине Књаза и Краља Николе и Мила Ђукановића. То ни највећим следбеницима и обожаваоцима Мила Ђукановића до сада није пало на памет. Да не познајем Вељка Ђурића и да не знам за његову националну оријентацију онда бих га лако оптужио да плагира Ненада Чанка, који је недавно, на конгресу ДПС, оценио да је "Црну Гору у XIX веку обележио Владика Раде, у XX Краљ Никола, а у XXI Мило Ђукановић".

Довољно је да нагласим да је источно-православна вера у Црној Гори Књаза и Краља Николе била државна вера, а Православна Црква државна Црква (као и у Србији до 1918.г.). Да је Ђурић мало боље погледао овлашћења књаза/краља Србије у погледу државне вере и Цркве, па и приликом избора архијереја, онда не би та овлашћења стављао само у надлежност Књаза/Краља Николе и стварао виртуелну слику по којој се само црногорски књаз мешао у унутрашња црквена питања?! Књаз/краљ је и у Србији и у Црној Гори био врховни заштитник државне и осталих признатих вера, државне Цркве и признатих верских заједница. Данас је и у Србији и у Црној Гори потпуно другачија ситуација, јер је Црква одвојена од државе. Отуда цитирам Ђурића: паметноме доста!

У погледу Московске Патријаршије, Ђурић, притешњен чињеницама које сам изнео, а које је у свом одговору, вероватно као и неке историјске податке, ненамерно заборавио, наводи да су Србија и Црна Гора у време посете Патријарха Алексеја биле у једној држави. Подсетићу га да он није говорио "о повратку" Руске Цркве на српске државне просторе него "на просторе канонске јурисдикције СПЦ", цитирам га тачно, који нема никакве везе са било којим државним границама.

Зашто само Украјина? Не видим зашто би Митрополит Иларион објашњавао "статус делова Руске Цркве у Украјини". То је само једно од организационих искустава Московске Патријаршије, али Ђурић заборавља да постоји искуство те исте Патријаршије у Белорусији, Казахстану, Туркменистану и другим државама које су створене након распада Совјетског савеза и у којима је Московска Патријаршија задржала своју канонску јурисдикцију без обзира на њихову садашњу државност, правни поредак и границе. Остаје ми нејасно зашто се Ђурић и поједини Срби из Београда тако лако "пецају" на "украјинску праксу" Руске Цркве као тезу коју заговарају појединци из црногорског режима. Уосталом, Црна Гора и Украјина не могу бити упоредиве ни по броју становника, ни по територији, ни по броју цркава, владика и свештеника, па ни по црквеном устројству.

Ђурић има право да верује коме год хоће, али мени као координатору Правног савета и свештенику Митрополије у којој служим (а не само "у згради Митрополије", како Ђурић некоректно наводи при чему је рад да се стекне утисак да је он из Београда "упућенији" у прилике на терену у Црној Гори) није познато да је Синоду и Сабору упућен или да се припрема захтев за "аутономијом Цркве у Црној Гори" (која је, са пастирске и канонске стране, апсолутно непотребна што је више пута до сада јавно, јасно и недвосмислено изречено). Отуда ово остављам времену, уз искрену наду да ће се промотерима те неистине врло брзо од стида зацрвенети образи због клевета, инсинуација и смутње.

Непознавање црквеног Устава: Констатујем да је у овој коректној полемици учињен значајан напредак и у погледу Ђурићевог доживљаја Светог Архијерејског Сабора СПЦ. Од почетне позиције понижавања Сабора, како сам је доживео, Ђурић у својој реакцији не спори да је Сабор донео одлуку 26. маја 2006.г., али ме пита када је стављена на дневни ред? Не знам датум и време, али знам да је на дневни ред Сабора дошла у складу са Уставом СПЦ и Пословником Сабора и зато је Сабор о том питању и расправљао. Одлуку је донео Сабор прописаном већином и потписао је блаженопочивши Патријарх Павле. Отуда, по Ђурићу, паметноме доста!

Иако не спори да је Сабор донео ту одлуку, Ђурић накнадно оспорава њену "уставност". Евидентно је да Ђурић Устав СПЦ не познаје довољно и зато га, попут државног устава, доживљава "као највиши правни акт" у Цркви. А Устав СПЦ, за разлику од државног устава, не представља највиши правни акт Цркве (тач. Г чл. 7. Устава СПЦ). Сабор под председништвом Патријарха Српског доноси одлуке у организационом погледу и свака таква одлука аутоматски значи измену или допуну важећег Устава (има их до сада преко педесет). За доношење таквих одлука није потребна чак ни 2/3 већина. Не би ме чудило да се ускоро нађе неко па да, по Ђурићевој логици, "устврди" да, на пример, Епархије Милешевска, Бихаћко-Петровачка, Британско-Скандинавска, Средњоевропска, Западноевропска, Будимљанско-Никшићка нису "уставне", јер их нема у чл. 14. Устава у коме су побројане епархије? Исто би се могло рећи и за донедавну титулу Митрополита Либертвилско-Чикашког које, такође, нема у Уставу, али је потврђена у Сабору. Међутим, ниједан озбиљан правник тако нешто не би могао да тврди.

Сабор је под председништвом Патријарха највише црквено законодавно тело које према црквеним потребама и приликама, а у складу са Светим Писмом, Предањем и канонима, организује и унапређује црквену мисију и црквени живот. Користим прилику да Ђурића обавестим да Српска Црква нема Уставни суд који би оцењивао усклађеност саборских одлука са Уставом.

Отуда за мене, за разлику од Ђурића, није проблематичан назив "Православна Црква у Црној Гори" ако знамо да је то саборска одлука у којој стоји да је чине "епархије Српске Православне Цркве - Црногорско-Приморска, Будимљанско-Никшићка и делови епархија Милешевске и Захумско-Херцеговачке". Сви називи и титуле које је донео Свети Архијерејски Сабор су наши и од њих не треба безглаво бежати и препуштати их осведоченим противницима Срба и Српске Цркве.

Пише: Велибор Џомић
среда, 12 октобар 2011 13:07

Нема потребе за црквеном аутономијом: О томе шта Срби из Црне Горе, па и Грбљани, мисле сигурно боље знам од Ђурића с обзиром да у Црној Гори живим скоро 20 година за разлику од мог саговорника који се о томе углавном информисе из новина и приликом ретких и веома кратких боравака у Црној Гори. А ту је важно следеће: ни Црква, ни Срби, ни верници нису ни за какву црквену аутономију из три разлога. Прво, не постоји црквена потреба. Друго, то је воља једне групе спољашњих политичких, углавном атеизираних, политичара. И треће, то би створило још веће проблеме од ових који сада постоје.

О преговорима између Цркве и Владе Црне Горе не могу ништа рећи зато што нису ни почели. Једно знам: коначну одлуку о евентуалном потписивању уговора Српске Православне Цркве и Владе Црне Горе, што се тиче црквене стране, једино могу да донесу Свети Архијерејски Синод и Сабор и то само ако такав уговор не нарушава црквено јединство и канонски поредак. Дакле, на исти начин као и у случају уговора Српске Православне Цркве у Словенији, Босни и Херцеговини и Хрватској. Паметноме доста!

На крају, не могу да се начудим да Ђурић ни у назнаци није уважио историјску чињеницу да је Црква, кроз векове свога постојања, претрајала и преживела све своје непријатеље и прогонитеље и остала Црква, а њени архијереји и свештеници никада свој народ нису заводили за Голеш планину.